

خودآموز جامع پیروگرافی

(سوخته کاری روی چوب)

فهرست

صفحه

فصل ۱***

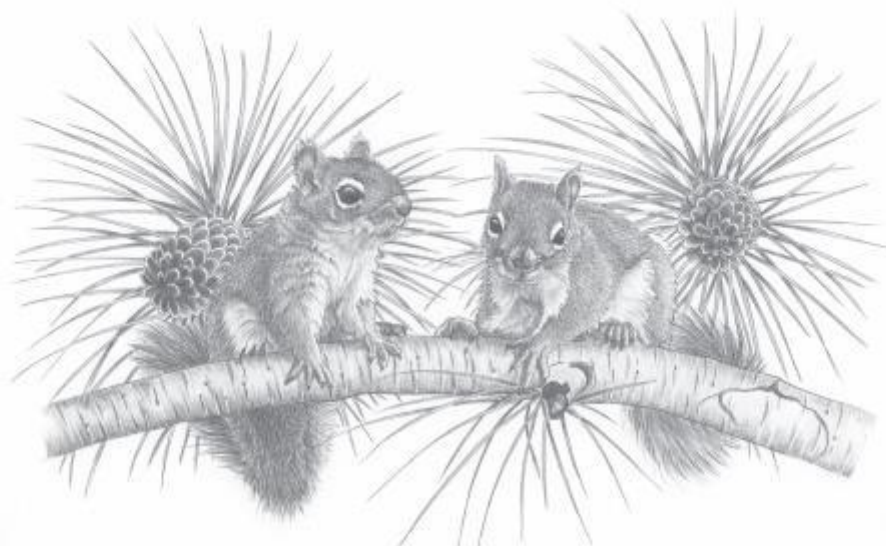
۲	تاریخچه
۳	معرفی هنر پیروگرافی
۳	آماده سازی سطح چوب
۴	شروع کار و ابزار مورد نیاز
۵	ایمنی کار
۶	نکات ضروری قبل از شروع کار
۷	انواع نوک قلم هویه
۱۰	نمودار طرحها با انواع نوک هویه
۱۱	توضیح نمودار انواع نوک هویه
۱۲	توضیح استفاده از طرحها
۱۳	روش انتقال طرحها روی چوب
۱۴	نمودار انتقال طرحها
۱۵	روش تغییر دادن طرحها

اگرم ذاگری

فصل ۲***

۱۸-۷۲	انواع طرحهای خطی و سایه زده
-------	-----------------------------------

تاریخچه هنر پیرو گرافی (سوخت نگاری) ***

هنر سوخت نگاری یا پیرو گرافی ابتدا در سه هزار سال قبل در یونان قدیم شکل گرفت و سپس به شیوه سنتی در کشورهای اروپایی آسیایی، استرالیا و آمریکا برای تزئین مصنوعات مانند سازهای موسیقی و وسایل آشپزخانه استفاده می شد. «پیروگرافی مشتق شده از کلمات یونانی (pur) به معنای آتش و (graphos) به معنی نوشتن می باشد. مردم احتمالاً نگارش یا آتش» را از زمان کشف آتش داشته اند.

قدیمی ترین نمونه اثر چوبی در کاوش های باستانی شهر سوخته زابل به دست آمده است این اثر یک قطعه شانه چوبی است که قدمت آن به هزاره پنجم پیش از میلاد می رسد گروهی از کارشناسان معتقدند که طرحهای موجود بر روی آن طرحهایی کاملاً ایرانی است. هنر سوخت روی چوب هنری است که از عهد سلجوقیان به جای مانده است. بدین ترتیب که در اوایل دوره سلجوقی این هنر به صورت سوخت روی چرم اجرا می شده است.

نحوه کار بدین صورت بوده که طرح مورد نظر را روی چرم منتقل کرده و با استفاده از میله های داغ طرح مورد نظر را می سوزانند و برای جلد کتابها (بیشتر قرآن) استفاده می شده.

در اواخر عهد سلجوقی و اوایل عهد تیموری این هنر کم کم از روی چرم بر روی انواع ظروف چوبی مخصوصاً پایه بیکره های چوبی انتقال یافت.

در ایران هنر سوخت روی چوب، هنری است که مانند دیگر هنرهای سنتی صنعتی در دوره صفوی به اوج خود رسید. اما با گذشت زمان متأسفانه به علت دشواری بودن اجرای این تکنیک روی چوب کم کم از تعداد آثار سوخت روی چوب کاسته و در نتیجه از بین رفتن این هنر شد. از معایب این هنر نیز، عدم شناخت کافی مردم با این هنر بوده به طوری که وجه تمایز آن با نقاشی برای مردم کاملاً ملموس نبوده و شناخت کافی از این هنر را ندارند.

معرفی هنر پیرو گرافیک (سوخت نگاری) روی چوب ***

امروزه سوخت روی چوب با ابزار متداول تر و جدیدتری روی چوب انجام می شود، که روش کار را هرچه بیشتر آسانتر نموده است از این رو تعداد علاقمندان و هنرجویان روز به روز در حال افزایش می باشد. هنر کهن سوخت روی چوب متأسفانه از هنرهای ناشناخته از لحاظ کاربردها، تکنیک ها، سابقه و آموزش صحیح در ایران می باشد و آغاز به کار آن در پرده ای از ابهام است. امروزه این هنر با نامهای مختلفی نظیر: نقاشی چوب سوز، سوخته گری، سوخت نگاری و سوخته کاری، روی چوب خوانده می شود. این هنر همانطور که از نامش پیدا است به معنای سوزاندن چوب با استفاده از مقتول فلزی داغ و خلق اشکال، بافت و خطوط جدید است. امروزه تنها بایک هویه، یک تکه چوب، سمباده و یک طرح می توان یک اثر هنری فوق العاده خلق نمود. هنر سوخت روی چوب به شیوه امروزی قدمتی طولانی نداشته چون اساس کار هویه برقی می باشد. این هنر را می توان هنر دقت، حوصله و تمرکز دانست. زیرا حساسیت بالا باعث می شود که هنرمند تمام تمرکز و توجه خود را در زمان انجام کار معطوف به آن کرده و کوچکترین توجهی به اطراف نداشته باشد؛ چون کمترین اختلاف زمانی در انجام سوخت باعث تغییر رنگ چوب و در نتیجه اختلاف در کنتراست ها شده و یا اینکه باعث فرو رفتن نوک بسیاری داغ هویه در چوب شده و اثر را از بین خواهد برد. در هنگام انجام سوخت نفس نیر حبس می شود تا کنترل بیشتری بر روی چوب و هویه اعمال گردد.

همانطور که ذکر شد مهم ترین ابزار سوخت نگاری یا سوخته کاری هویه می باشد و مناسب ترین هویه برای این کار هویه ای است که قسمت المنت کوچک و کوتاهی داشته باشد. زیرا هر چقدر این قسمت کوتاه تر باشد کار راحت تر و سوخته گر مسلط تر عمل می کند. اما شکل امروزی هنر سوخت روی چوب بدین نحو است که ابتدا طرح مورد نظر را با استفاده از کاربن زرد یا مستقیماً روی چوب مورد نظر اعم از انواع جعبه های جواهرات، تندیس ها، تابلوها، جاکلیدی ها و... منتقل می کنند که البته جنس چوب مورد استفاده بسیار مهم و ضروری است. سپس با استفاده از قلم مخصوص که هویه نامیده می شود شروع به سوزاندن طرح می کنند. لازم به ذکر است چنانچه سطح مورد نظر از قبل صاف و صیقلی نشده باشد، سوخته کاری انجام شده مرغوب نخواهد بود.

مراحل سوخت روی چوب:

برای آغاز سوخت نگاری یا سوخته گری ابتدا باید مراحل آغازین کار انجام شود و چوب مورد نظر آماده استفاده گردد. همچنین انجام مراحل بعد از اتمام کار ضروری است که باعث دوام اثر می گردد که در اینجا به اختصار اشاره می شود.

برای آماده کردن سطح چوب، ابتدا قطعه چوبی را که می خواهید استفاده کنید انتخاب نمایید. سپس مقداری کاغذ سنباده نرم را بردارید و آن را در جهت بالا و پایین رگه چوب بکشید. بهتر است ابتدا از سنباده های درشت استفاده کرده و بتدریج سنباده های ریزتری به کار گرفته شود. برای اینکه چوب مورد نظر شما سطحی صاف و صیقلی پیدا کند بعد از استفاده از سنباده بسیار نرم می توانید یک تکه چرم طبیعی را روی سطح چوب بکشید. چرم هم مانند سنباده ای بسیار ریز عمل کرده و گرده های چوبی که بین منافذ چوب باقیمانده است را برداشته و سطحی کاملاً صیقلی را در اختیار هنرمند قرار می دهد. پس از صاف نمودن سطح چوب برای اینکه مطمئن شوید چوب در مدت زمان انجام سوخت تاب بر نمی دارد، بخصوص اگر ابعاد بزرگتری داشته باشد، انجام این مرحله ضروری است. برای این کار لازم است محلولی نصف نصف از سیلرو تینر فوری که به عنوان لایه محافظ عمل می کند به وسیله قلم مو اطراف و پشت چوب را با آن آغشته کنید و تنها قسمت اصلی را دست نخورده باقی بگذارید تا پس از اتمام کار روی آن را لایه محافظ بکشید. پس از انجام مراحل سوخت، روی کار را با استفاده از مواد مختلف مثل اسپری فیکس یا کیلر یا پلی استر جلا دهید.

اکنون برای انتقال طرح از روش سنتی یعنی از کاغذ کاربن استفاده می شود.

هنگام انتقال طرح نباید قلم را سخت فشار دهید زیرا باعث فرورفتگی در چوب شده و حرکت هویه روی چوب را سخت و نوک هویه را منحرف می کند. بهتر است روی چوبهای نرم تر را با نقطه نقطه کردن علامتگذاری کنید تا آسیب کمتری به چوب وارد شود. اگر از قلم رنگی استفاده شود الگو را بهتر نشان می دهد و آسان تر می توانید آنچه را که تا کنون انجام داده اید را مشاهده کنید. فراموش نکنید که کاغذ کاربن (سفید یا زرد) برای کار کردن روی چوب هایی مانند چوب گردو و سایر گونه های تیره مناسب می باشند.

روش ساخت و راه اندازی و ایمنی کار

تصویر ۱

یک دستگا هویه
شیز کننده نوک
تخته شریین کار
یک تیغه
شام ابزاری
می باشند که
برای پیروگرافی
مورد نیاز
می باشد.

شروع کار و راه اندازی:

برای راه اندازی کار سوخته نگاری نیازهای اساسی شامل یک دستگاه هویه، شیز کننده نوک دستگاه، یک تخته کار و تیغه می باشد (تصویر ۱ را ببینید).

لوازم مورد نیاز دیگر که در زیر ذکر شده برای نمودارهای مختلف ممکن است مورد نیاز شما قرار بگیرند.

• **سرچشمه نور:** که معمولاً از جهت مقابل دستی که طرح را ترسیم می کند می تابد.

• **کاغذ سنباده:** برای آماده کردن سطح چوب بکار می رود.

• **تکه پارچه کهنه:** برای تمیز کردن گرد و خاک.

• **تکه های چوبی:** برای تمرین ضربه های ترسیم و امتحان حرارت نوک وسیله کار (از ایابانی همانند آنکه می خواهید نمودار را روی آن حک کنید استفاده نمایید).

• **سریوش شیشه های قدیمی:** برای قرار دادن نوک داغ وسیله کار (هویه) داخل آن.

• **یک ورق قدیمی تخته سه لایه:** برای قرار دادن روی میز کار برای جلوگیری از سوختن و صدمه دیدن.

• **انبر دست:** برای برداشتن نوکهای داغ از روی کار و تعویض کردن آن از روی سریوش.

• **تکه تخته های آریب برای شیب کار:** به سادگی از یک تکه تخته سه لایه همانند اینک در مقابل چند کتاب قرار می دهید.

• **تیغه تیز:** برای پاک کردن اشتباهات، برای برداشتن نواحی سایه روشن، بُرش دادن طرح، تمیز کردن تیغه ها و تمیز کردن سوخته های سر سخت مواد از نوک هویه.

• **کاغذ گرافت:** برای انتقال طرح یا نقشه.

• **کاغذ الگو:** روش دیگر برای انتقال طرح.

• **نوار چسب:** برای ثابت کردن طرح ها تا پایین در حین انتقال.

• **ماژیک:** برای انتقال طرح ها (ماژیک قرمز خیلی راحت تر از روی خطوط مشکی دیده می شوند).

• **قیچی:** برای بُرش دادن کاغذ.

• **خط کش:** برای کشیدن خطوط راست و مستقیم و اندازه گیری.

• **مداد B۲:** برای رسم کردن روی چوب بدون فشار وارد کردن و به اندازه کافی نرم برای پاک کردن.

• **مداد تراش:** برای تمیز کردن نوک مدادها.

• **مداد پاک کن:** از نوع نرم و صاف.

• **براق کننده:** برای محافظت روی کار خاتمه یافته آن را اسپری کنید.